

УДК 339.738,5:061 ЄС

ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ НА МІЖНАРОДНІ ТОРГОВЕЛЬНІ ПОТОКИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС

Яремович П.П.

Кандидат економічних наук, доцент кафедри «Економіки та менеджменту» Університету сучасних знань.

Yaremovich P.

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the department of "Economy and management" of University of modern knowledge.

Яремович П.П.

Кандидат экономических наук, доцент кафедры «Экономики и менеджмента» Университета современных знаний.

***Анотація.** У статті аналізується вплив електронної торгівлі на міжнародні торговельні потоки в умовах інтеграції України до ЄС. Досліджуються проблеми розвитку сучасних біржових та електронних майданчиків, їх вплив на трансформацію міжнародних торговельних потоків в умовах глобальних флуктуацій. Зазначаються перспективи подальшого розвитку електронної торгівлі в контексті міжнародних торговельних відносин Україна-ЄС.*

***Ключові слова:** електронна торгівля, біржові та електронні майданчики, міжнародні торговельні потоки, інтеграція, міжнародні транспортні коридори.*

***Abstract.** The article analyzes the impact of e-commerce on international trade flows in the context of Ukraine's integration with the EU. The problems of development of modern stock and electronic platforms, their influence on the*

transformation of international trade flows in the conditions of global fluctuations are investigated. The prospects are outlined for further development of e-commerce in the context of Ukraine-EU international trade relations.

Key words: *e-commerce, stock exchanges and electronic platforms, international trade flows, integration, international transport corridors*

Аннотація. *В статті аналізується вплив електронної торгівлі на міжнародні торговельні потоки в умовах інтеграції України до ЄС. Вивчаються проблеми розвитку сучасних біржових і електронних площадок, їх вплив на трансформацію міжнародних торговельних потоків в умовах глобальних флуктуацій. Вказуються перспективи подальшого розвитку електронної торгівлі в контексті міжнародних торговельних відносин Україна-ЄС.*

Ключевые слова: *електронна торгівля, біржові і електронні площадки, міжнародні торговельні потоки, інтеграція, міжнародні транспортні коридори.*

Постановка проблеми. З набуттям чинності Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в частині поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, зменшення або повне скасування тарифів, що застосовувались сторонами до товарів, лібералізація доступу до ринку послуг, забезпечення вільного руху товарів і послуг сприяло переорієнтації руху вітчизняних торговельних потоків на європейський ринок.

Суттєвий вплив на ці процеси справила електронна торгівля, що відкрила необмежені можливості учасникам зовнішньоекономічної діяльності для освоєння нових світових ринків збуду своїх товарів, забезпечуючи віртуальним покупцям великий потенціал для ознайомлення, вивчення, придбання і реалізації своєї продукції практично не покидаючи меж не тільки своєї країни або регіону, а й офісу.

Електронна торгівля сьогодні є важливою складовою міжнародних торговельних відносин і знаходить все більшу практичну значимість. Важливою умовою її подальшого ефективного розвитку, сприяння впливу на трансформацію міжнародних торговельних потоків є необхідність проведення комплексної оцінки пропозицій купівлі-продажу товарів на світових товарних біржах та електронних майданчиках, зокрема європейських, що є нагальним питанням інтеграції економіки нашої країни у європейський економічний простір.

Електронна торгівля в Україні, як основа електронного бізнесу, містить ряд питань і проблем, тому аналіз і виявлення її структурних елементів, основних тенденцій і закономірностей впливу на українсько-європейські торговельні відносини є необхідною умовою подальшого розвитку електронної комерційної діяльності України в цілому.

Мета статті. Проаналізувати вплив електронної торгівлі на міжнародні торговельні потоки, причини зниження їх темпів руху та трансформацію. Осмислити детермінанти сучасних торговельних відносин між Україною та ЄС, визначити аспекти впливу на процеси переорієнтації вітчизняних торговельних потоків на європейський ринок. Дослідити чинники впливу електронної торгівлі на міжнародні торговельні потоки в умовах інтеграції України до ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці впливу електронної торгівлі на міжнародні торговельні відносини в останні роки присвячена значна кількість публікацій [1]. С. Сіденко досліджує сучасний стан та перспективи розвитку електронної торгівлі в Україні [2]. А. Кравченко аналізує вплив цифрової економіки в контексті перспективи четвертої промислової революції [3]. Проблема сутності та розвитку інформаційного суспільства, становлення інформаційно-комп'ютерних технологій знайшла теоретичний розгляд і практичне вирішення в роботах А. Гальчинського, Г. Клейнера, М. Кастельса, А. Маслова, М. Уорнера. Дослідженням розвитку економічного співробітництва України з країнами

Європейського Союзу присвячені роботи В. Вергуна, Р. Заблоцької, О. Рогача, А. Румянцева, О. Шниркова, А. Філіпенка та інших.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Початок ХХІ століття став періодом кардинальних змін у світовому господарстві, змінивши традиційне уявлення про міжнародні торговельні відносини. Якісні зміни, що відбулися на світовому технологічному розвитку, означили перехід до інформаційного суспільства та встановили інформаціоналізм як нову технологічну парадигму. Підвищення вимог до ефективного, інноваційного виробництва, жорстка конкуренція на світових ринках сприяли стрімкому росту інформаційних технологій, лідером серед розробки і впровадження яких сьогодні є Сполучені Штати Америки з долею у 36 % ринку. Серед країн Європейського Союзу варто виділити Німеччину – 23%, Велику Британію – (21 %), Францію – (18 %) [2].

У 1969 р. за ініціативою Міністерства оборони США була створена перша комп'ютерна мережа, яка об'єднала чотири університети: Каліфорнійський, Стенфордський, Університет штату Юта і Університет у Санта-Барбарі, набувши у 1973 р. статусу міжнародної. Початком виникнення електронної торгівлі варто вважати 1970 р., коли в США з'явилися електронний обмін даними – EDI (Electronic Data Exchange) та електронний переказ коштів через банки – EFT (Electronic Funds Transfer). З 1993 р. інформаційна мережа Internet перетворюється на глобальну мережу через створення так званої всесвітньої павутини (World Wide Web - WWW).

Усі ці економічні процеси суттєво вплинули на формування електронної торгівлі. Проте, комерційні стосунки в мережі Internet є самостійним явищем сучасної міжнародної торгівлі, зі своїми правилами поведінки учасників зовнішньоторговельних взаємовідносин, функціонування глобальної інформаційної мережі.

Проникнення інформаційних технологій у процеси міжнародних торговельних операцій спричинили докорінні зміни у виробництві, розповсюдженні й споживанні інформаційних технологій, суттєво вплинули

на трансформацію міжнародних торговельних потоків. Поява мережі Internet, вдосконалення інформаційних технологій, систем їх взаємодії сприяли розвитку електронної комерції, як напрямку нової форми інноваційного бізнесу, що реалізується шляхом впровадження новітніх інформаційних технологій в процеси виробництва продукції.

При цьому, українські виробники активно використовують Internet для реалізації міжнародних торговельних відносин, виводять свої товари на європейські торговельні майданчики, беруть участь у профільних виставках, налагоджують та сумлінно підтримують ділові стосунки. Варто зазначити, що сьогоднішній підприємець добре розуміє, що «без розвитку немає підприємницького прибутку, а без останнього не буває розвитку» [4].

На думку експертів, електронна комерція – це сфера економіки, що включає в себе фінансові й торгові транзакції, що здійснюються за допомогою комп'ютерних мереж, та бізнес-процеси пов'язані з проведенням таких транзакцій. До електронної комерції варто віднести електронний обмін інформацією, електронний маркетинг, електронний рух капіталу, електронні гроші, електронні страхові послуги, електронну торгівлю.

Варто зазначити, що згідно ст. 3 ч. 2 Закону України про електронну комерцію – електронна торгівля (e-trade) є господарською діяльністю у сфері електронної купівлі-продажу, реалізації товарів дистанційним способом покупцю шляхом вчинення електронних правочинів із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем [5].

Розвиток економічних стосунків в галузі електронної торгівлі в нашій країні характеризується динамічністю та перспективністю. Досліджуваний ринок далекий від точки насичення і з високою ймовірністю можна прогнозувати його подальше зростання. В цілому, вітчизняна електронна торгівля наслідує світові тенденції, її специфіка обумовлена загальним станом національної економіки, що суттєво впливає на рівень життя населення, стереотипи споживачів.

Сучасна електронна торгівля, на наш погляд, має низку переваг. По-перше, виробники і продавці товарів суттєво розширюють ринки збуту, виводячи свої товари на георегіональні ринки, продаючи їх на світових товарних біржах та електронних майданчиках. Це дозволяє учасникам міжнародних торговельних операцій продавати і купувати товари в режимі он-лайн.

По-друге, суттєво покращити ланцюги поставок товарів використовуючи мережу господарських логістичних комплексів, що знаходяться на перетинах міжнародних транспортних коридорів та є складовою світової транспортно-логістичної системи.

По-третє, електронна торгівля створює нову форму організації міжнародних торговельних відносин – віртуальні магазини та майданчики. Це дозволяє виробникам пропонувати товари за нижчими цінами, а споживачам – отримати більш конкурентну цінову пропозицію, оскільки предметом електронної торгівлі може бути товар, послуга тощо.

По-четверте, стрімкий розвиток телекомунікаційних мереж, відкриття нових транспортно-логістичних схем доставки товарів сприяли тому, що частка електронної торгівлі, показавши хорошу позитивну динаміку, досягнула у 2019 р. 13,7% від усієї світової торгівлі. При цьому, в он-лайн режимі замовлення сьогодні роблять 1,9 млрд. покупців, серед яких варто виділити Китай (зроблено покупок на \$ 630 млрд.), США – (зроблено покупок на \$ 630 млрд.), Велику Британію (зроблено покупок на \$ 86 млрд.), Німеччину (зроблено покупок на \$ 70 млрд.) [6].

Потрібно відмітити, зазначені вигоди від електронної торгівлі впливають на собівартість, наявність, асортимент, кількість та якість товарів, що є суттєво для кінцевого споживача на вітчизняному і європейському ринках, особливо в контексті підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Тому імплементацію Угоди слід розглядати як історичну подію в стосунках між нашою країною та ЄС, для якого Угода стала успіхом політики Східного партнерства, а для України – вибором

стратегічного напрямку проведення політико-економічних змін та подальшої інтеграції у систему світо-господарських зв'язків.

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі, що передбачена Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, набула чинності 1 січня 2016 р. й відкрила широкі можливості для трансформації міжнародних торговельних потоків.

Зона вільної торгівлі передбачила відміну митних ставок, зняття технічних бар'єрів, взаємний доступ до ринків послуг, створення взаємовигідних комерційних проектів і багатонаціональних підприємств. Було започатковано взаємодію з європейськими партнерами щодо пошуку консенсусу у сфері промислової політики, участі вітчизняних компаній-виробників у регіональних та георегіональних виробничих ланцюгах, серед яких варто виділити телекомунікаційні та інформаційні послуги, сільськогосподарську галузь і харчову промисловість. Забезпечення вільнішого доступу до інформаційних мереж сприяло трансформації міжнародних потоків, кардинальній зміні кінцевого споживача.

Суттєву роль у цих процесах відіграє малий та середній бізнес. Прикладом таких трансформаційних торговельних процесів є, зокрема, Китайська Народна Республіка. Малі підприємства КНР виготовляють товари суспільного вжитку та успішно просувають їх на світовий ринок, використовуючи всі переваги інноваційних інформаційно-торговельних ресурсів: Internet-вітрини, Internet-майданчики, магазини електронної торгівлі. Такий управлінський підхід малих та середніх підприємств до процесу реалізації своєї продукції позитивно впливає на економіку КНР й істотно зміцнює конкурентоспроможність китайських товарів на світовому ринку.

Потрібно відмітити, що сучасні управлінські методи просування товарів започаткували і українські компанії. Практично втративши російський експортний ринок, наші компанії переорієнтували свої торговельні потоки на ринок Європейського Союзу, експортувавши у

першому півріччі 2019 року товарів понад \$ 10 млрд. Торгівля послугами досягла \$ 2 млрд. [7]. Така співпраця українських і європейських виробників та споживачів дає підстави вважати, що міжнародні торговельні потоки знайшли свої логістичні та споживчі ніші, а сучасні інформаційні ресурси допоможуть нам знайти нові стабільні ринки збуту.

Між тим, варто зауважити, що електронна торгівля має певні недоліки. Висока інформованість про ринок, флуктуаційна динаміка граничних і середніх витрат, що дозволяє учасникам міжнародних торговельних операцій створювати філії багатонаціональних підприємств, призводять до монополізації ринків, поширення цінового демпінгу [8].

Суттєвими є проблеми пов'язані із забезпеченням захисту інформації, низькою довірою споживачів до віртуальних угод, великим ризиком повернення купленого товару, розвитком логістичної інфраструктури необхідної для забезпечення ефективної роботи Internet. За таких умов варто уважно і зважено приймати рішення про продаж або купівлю товарів в Internet.

Висновки. Отже, розвиток електронної торгівлі і збільшення її обсягів супроводжується позитивним ефектом для економік України та ЄС. Відбувається зміна руху міжнародних торговельних потоків, скорочуються транспортно-логістичні витрати, розширюється географія міжнародної співпраці. Створення Internet-майданчиків, Internet-платформ, Internet-бірж, Internet-магазинчиків сприяє діджиталізації бізнес-процесів, впливає на розвиток електронної торгівлі, робить її суттєвою формою міжнародних торговельних відносин майбутнього.

Список посилань

1. Rumyantsev A. Innovative Trends in World Trade Development : the monograph / Edited by Prof. A. P. Rumyantsev – Kyiv : NAU. 2018. – 416 p.

2. Сіденко С. Сучасний стан та перспективи розвитку електронної торгівлі в Україні. / Стратегія розвитку України : наук. журн. – К.: НАУ, 2019. - № 1. – 18-21 с.
3. Кравченко А. Цифрова економіка в перспективах четвертої промислової революції. / Стратегія розвитку України : наук. журн. – К.: НАУ, 2019. - № 1. – 22-25 с.
4. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. М.: Эксмо, 2008. С.251.
5. Закон України про електронну комерцію від 3 вересня 2015 року № 675-VIII.
6. Електронна торгівля досягла 13,7 % [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.statista.com/topics/871/online-shopping/>
7. Експорт України [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: https://zik.ua/ru/news/2019/08/21/v_pervom_polugodyu_eksport_ukraynskyyh_tovarov_v_es_viros_na_5_1631213.
8. Рогач О. Багатонаціональні підприємства. – К., ВПЦ Київський університет, 2019.- 383 с.
9. Єврорегіональне співробітництво України: проблеми і перспективи : навч. посіб. / І. В. Артьомов, О. М. Ващук ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". – Ужгород : МПП "Гражда", 2014. – 500 с.
10. Моделі і механізми регулювання єврорегіонального співробітництва України : монографія : присвяч. 400-річчю УжНУ / М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т", Навч.-наук. ін-т євроінтеграц. дослідж. ; за ред. І. В. Артьомова, О. М. Ващук, О. М. Руденко. – Ужгород : Гражда, 2013. – 610 с.
11. Розвиток новітніх форм міжнародної економічної інтеграції на початку XXI століття : монографія / О.І. Шнирков, А.С. Філіпенко,

Р.О. Заблоцька та ін. : за ред. О.І. Шниркова. – К. : ВПЦ «Київський університет» . 2016. – 415 с.

12. Д.П. Расшивалов. Євроінтеграційна стратегія України // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. — К:Знання України, 2004 — Т.1 — 760 с.
13. Філіпенко А.С. Міжнародні торговельні зв'язки України: генезис і структура : навч. посіб. / А.С. Філіпенко. – К. : Знання України, 2008. – 223 с.
14. Філософія інтеграції : монографія / І. В. Артёмов, В. Д. Бондаренко, О. М. Вашук та ін. ; за заг. ред. В. Д. Бондаренка, Ф. Г. Вашука ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Закарпат. держ. ун-т, Навч.-наук. ін-т євроінтеграц. дослідж. – Ужгород : ЗакДУ, 2011. – 544 с.